

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. III. Variorum adhuc Terminorum explicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

phycis in sensu reali bene prædicantur, non
 autem in sensu formali. Sic benè dicitur: *Ra-*
tionalitas Petri realiter est animalitas Petri: malè
 autem sic diceretur in sensu formali, cùm ra-
 tionalitas non sit formaliter animalitas. Exci-
 piuntur hìc rursus abstracta metaphysica su-
 periora, quæ etiam in sensu formali de inferio-
 ribus benè prædicantur. Sic benè dico: *Pe-*
treitas formaliter est humanitas, cùm Petreitas
 nil aliud sit, quàm hæc singularis humanitas.
 IV. Concreta physica malè prædicantur de ab-
 stractis phycis, & vicissim. Sic falsa est hæc
 prædicatio: *Album est albedo*. Si autem sint
 concreta metaphysica, verè prædicari possunt,
 saltem in sensu reali. v. g. *Animalitas realiter*
est animal. Plura de his si desideres, Consule.
 P. Channevelle. *Part. 2. Log. Disp. 2. append.*
ad art. 5. P. Haunold. & Aler.

ARTICULUS III.

Variorum adhuc Terminorum Explicatio.

MENS non est, distinctionum terminos hìc
 denuò vocare ad examen, qui suis locis
 partim explicati jam sunt, & adhuc explica-
 buntur: Nec ea pluribus hìc prosequar, quæ
 de reliquis termini divisionibus ex pervulgata
 Dialectica Tyronibus Philosophis prælegi, &
 præambulis exercitationibus explicari, in-
 culcarique solent. Sed suppositis iis, quæ à
 studii philosophici exordio de terminis agitan-
 tur, illos hìc terminos per quæstiones quasdam

explicabo, quorum notitia maximè necessaria, & ad præsens institutum plurimùm infervit.

376. *Quæres 1. Quid sit Terminus Primò-, quid Secundò Intentionalis?* R. *Terminus Primò-Intentionalis*, sive *Primæ intentionis* est, qui significat rem secundùm suum esse, quod habet in se, absque cognitione logica, quæ à cognitione logicè artificiali superveniat. Perinde autem est, sive significet rem strictè talem, & extra intellectum existentem, sive cognitionem, sive positivam, & veram, sive negativam & fictam. Termini ejusmodi sunt *Equus*, *Homo*, *Cognitio*, *Tenebræ*, *Negatio*. *Terminus secundò-Intentionalis*, sive *secundæ Intentionis* est, qui significat rem ut affectam denominatione logicâ, proveniente à intellectu artificialiter, & logicè operante. v. g. *Subjctum*, *Prædicatum*, *Genus*, &c.

377. *Obj.* *Equus* est terminus primò-intentionalis; sed *Equus* significat rem ut affectam cognitione logicâ, scilicet speciem; ergo etiam terminus primò-intentionalis significat rem ut affectam denominatione logica. R. D. *min.* Significat rem ut affectam denominatione logicâ, si sumatur primò-intentionaliter. N. si sumatur secundò-intentionaliter. C. Ex hac distinctione advertes, aliud esse, terminum esse 1mò- & 2dò-intentionalem; & aliud, terminum 1mò- & 2dò-intentionaliter sumi. Hoc ut dignoscas, observa sequentes regulas. 1. Si prædicatum propositionis sit logicum, tunc subjctum, quod aliàs foret terminus 1mò-
 ten-

tionis, sumitur 2dò-intentionaliter; quia tunc
subjectum per accidens, & ratione prædicati
significat rem ut affectam cognitione logicâ.
v. g. Animal est Genus. 2. Terminus 2dæ in-
tionis sumitur 1mò-intentionaliter, quandò
sumitur pro suo significato secundum se, abs-
que alia denominatione logica, à cognitione
artificiali reflexa priori superveniente: ut fit in
his propositionibus: Homo est species, in qua
prædicatum sumitur 1mò-intentionaliter. Uni-
versale est prædicabile de pluribus, in qua subje-
ctum, licet sit terminus 2dæ-intentionis, 1mò-
intentionaliter sumitur. Genus est universale,
in qua subjectum & prædicatum, licet termi-
ni 2dæ-intentionis sint, 1mò-intentionaliter
sumuntur, ex ratione superiùs assignata. Si-
gnum pro termino 1mo-intentionaliter sum-
pto dignoscendo Summulistæ communiter as-
signant hoc: si ei signum aliquod vel univer-
sale vel particulare præfigi possit. Si ais: Om-
nis terminus in propositione positus, denomi-
natione logica affectus est; cum sit vel subje-
ctum, vel prædicatum; ergo omnis terminus
est secundò-intentionalis. R. N. ant. Ratio-
nem D. Est subjectum vel prædicatum reflexè.
N. directè & exercitè C. Non quivis termi-
nus reflexè cognoscitur ut subjectum, aut ut
prædicatum, etsi alterutrum reipsà sit.

378. *Quæres 2. Quid sit terminus Transcen-*
dentalis, & Non transcendentalis? R. Tran-
scendentalis est, qui de omni ente reali, & pos-
sibili dici potest. Horum sunt sex, in voce

REU-

REUBAV literis initialibus memoriæ gratiâ indicati; Nimirum *Res*, quæ vox significat rei cujuslibet essentiam. *Ens*, quod significat aptitudinem ad existendum. *Unum*, quod denotat rei unitatem. *Bonum*, quod intrinsecam rei perfectionem significat. *Aliquid*, sive *Aliud quid*, quod rei indicat distinctionem. *Verum*, quod cognoscibilitatem denotat. *Non transcendentalis* est, qui non convenit omni enti, ut *Homo*, *Lapis*.

379. *Quæres 3. Quid sit terminus finitus, quid infinitus?* R. *Terminus finitus*, sive *finitans* est, qui aliquid determinatè significat, ut *Homo*, *Arbor*. *Terminus infinitus*, sive *infinitans* est, qui præfixam habet infinitantem particulam *Non*, per quam à suo significato trahitur ad significandum indeterminatè omne à se distinctum, ita, ut dici de rebus infinitis possit, adeoque significationem non finiat, v.g. *Non Brutum*. *Adverte*, quòd ejusmodi non faciant propositionem negativam, ut videre est in his propositionibus: *Non arbor est lapis*. *Arbor est non lapis*. *Non arbor est non lapis*. Quæ propositiones affirmativæ sunt, cum copula principalis affirmetur; id quod ex earum resolutione colligitur: 1ma enim facit hunc sensum: *Aliquid, quod non est arbor, est lapis*. 2da sic resolvitur: *Arbor est aliquid, quod non est lapis*. 3tia sic: *Aliquid, quod non est arbor, est aliquid, quod non est lapis*. Ut autem propositio sit negativa, particula *Non* immediatè ponatur ante copulam principalem, eamque afficiat,

afficiat, necesse est. v. g. *Arbor non est lapis.*
 Vel, si ponatur particula *Non* ante subiectum,
 efficere unam dictionem cum illo non debet,
 sed afficere totam propositionem, ut negativa
 fiat, ut rectè advertit Semery in *summulis.*
 Præterea P. Dedelley in *summulis q. 1. art. 2.*
§. 6. notat, quòd omnes termini categorematici
 evadere possint infiniti, non autem syncategorematici,
 quales sunt: *Nullus, Aliquis.*
 Hi enim cum finiti non sint, nec infiniti reddi
 possunt. Nec verba (ut idem inquit) infinitantur,
 nisi fortassis rarissimè; quia aliàs prodiret
 sensus à communi acceptione omninò alienus.
 v. g. Hæc propositio: *Petrus non ambulat,*
 quæ juxta Communem acceptionem negativa est,
 foret affirmativa, facerétque hunc sensum:
Petrus est aliquid non ambulans. Ex his facile
 colliges, quòd particula *Non* subinde
infinitanter sumatur, faciátque propositionem
 infinitam; si nimirum subiectum aut prædicatum
 immediatè afficiat: subinde autem *negan-*
ter accipiatur, faciátque propositionem negati-
 vam, quando scilicet vel totam propositionem,
 vel copulam principalem immediatè afficit.

380. *Quæres 4. Quid sit terminus Positivus, Negativus, & Privativus?* R. *Positivus* est, qui significat aliquid reale, & verum ens, v. g. *Deus, Angelus, Homo.* *Negativus* strictè talis est, qui significat negationem formæ in subiecto incapaci, ut *Non videns* respectu lapidis. *Privativus* est, qui significat carentiam formæ in subiecto capaci, ut *Cecitas* respectu hominis.

DISPU-